

Църкви и манастири на територията на с. Губислав, общ. Своге

Виолета Дичева

Оказва се, че през столетията на територията на Губислав, общ. Своге са строени и разрушавани доста манастири и църкви. За повечето е останал само спомен за местността, където са били. От други има останали материални следи - зидове, камъни. Запазена сграда няма.

От римско време е бил манастирът „Св.Стефан”, който се е намирал около сегашния извор Стефан, изворът е приел името на манастира. При построяването на зида за каптажа са използвани плочи от единствено останалите стъпала към обителта. Говори се, манастирът е бил над извора, в равното /зад къщата на Войновци/ или над нея. Намирани са следи от строеж с глина.

Църква е имало и в Орничето. Вероятно е строена преди турското владичество, при голям пожар църквата е изгоряла, заедно с намиращите се около нея постройки. За пожар свидетелстват намиращите се при дълбока оран пепел и овъглени дървета. Предполага се, че турците са запалили църквата. На Видинград е имало големи укрепления, сгради, къщи. При този пожар всичко е изгоряло.

В махала Осеноравен също е имало манастир, вероятно римски. Близко до него са били три дълбоки кладенци с крушовидна форма - от горе по-тесни, разширяващи се надолу, останали от римско време. Вероятно е имало опасност от нашественици, което е принудило монасите да съберат църковните вещи и да ги нахвърлят в единия кладенец и да го затрупат. После избягали и никога не се завърнали. При силен дъжд от този кладенец блика ръждива вода. И сега водата на другите два кладенци е бистра, студена, прекрасна за пиене. Наблизо има ливада, наричана „попова”

На Танкио хрът, под Качулците е имало манастир, вероятно наименованието му е „Св.Никола”. Той е бил построен съгласно изискванията на турската власт-вкопан в земята, висок, колкото да го прескочи кон. От него са се виждали местностите Козята скреж и Вражите дупки. Сега местността се нарича Манастирището и има останали зидове. Там е имало манастирски лозя и е правено хубаво вино. Доста години след разрушаването на манастира лозята са съществували. В спомените си Паун Вучков също споделя, че на Танкио хрът стоят основите и зидовете на църквата.

В махала Мачище също е имало манастир.Още има останки от него - стени и зидове, намират се над шосето, близо до хижа Пробойница. Местността сега се нарича Манастирчето.

Местността Гнуйно требеж е с лоша слава. Представлява оградено от всякъде със скали и хълмове място, в което се усеща отрицателна

енергия. Някога там е имало църква, разрушена от турците. Вероятно е извършено насилие над селяните. Това посегателство върху вярата е причина хората да се страхуват и да избягват мястото.

Това са спомени за манастири, предавани от поколение на поколение и все по-избледняващи. Може някои местности да не са точни. Но се вижда, че на една относително малка територия - предимно махала Самотвор през годините е имало няколко църкви и манастири - от римско време до към XIX век. Това показва, че тук е имало многобройно население и са минавали важни пътища. За един дълъг период от време селището изчезва - или от чумните епидемии, или от турското насилие, но има няколко века, когато в селото хората са изчезнали. Тогава са западнали и манастирите. В местността Равно буче е имало колиби и може някои хора там да са се спасили и техните потомци да са се върнали някога в Губислав. През по-нови времена населението от Губислав вероятно е посещавало старата черква „Св. Тодор Тирон” в Зимевица, тъй като от към 1800 год. до 1939 г. Губислав е било част от Зимевица. Друга Света обител, която вероятно са посещавали, понеже е близо, е манастирът „Св. Архангел Михаил”, намиращ се на територията на с. Дружево, над река Петренски дол - над Магерски вир. Имало е и магерска воденица, и сега могат да се видят каменни улеи. Съществува и мнение, че манастирът се е казвал „Св. Никола” и е бил от XIV век. Все още са останали неразрушени стени от манастира, стои си и част от олтара. Доскоро е стояла стена с икона на Св. Богородица. Интересна е историята на този манастир. В последните години от съществуването му неговата игуменка се е казвала Тодора Теофанова. Била е и лечителка, лекувала е с молитви и билки, които е събирала в района. Ползвала е и лековита вода от извора Смръделяко, намиращ се в с. Миланово. С успех е лекувала нервни болести. Когато Тодора Теофанова дошла, манастирът е бил позападнал, тя събрала населението и го възстановили. Направили хубава манастирска градина, която и сега личи. Говори се, че в него е преспивал Васил Левски. Каква е после съдбата на игуменката и манастира не се знае. Знае се, обаче че манастирът е обект на иманярски интерес - копаят, бутат стени. Даже човек от Дружево се полакомил за евентуални съкровища и за камъните от основите и решил с трактор да бутне, каквото е останало. Но висша сила закриляла останките от светата обител и веригата на трактора се скъсала и той стоял там блокиран доста време. Съвременните хора нямат почит към такива свети места.

Виолета Дичева
2016 г.